

PATVIRTINTA

Šiaulių miesto savivaldybės administracijos
direktoriaus 2016 m. lapkričio 25 d.
įsakymu Nr. A-1601

ŠIAULIŲ MIESTO VAIKO ASMENYBĖS ŪGTIES KONCEPCIJA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šiaulių miesto vaiko asmenybės ūgties koncepcijoje (toliau – Koncepcija) apibrėžiamas Koncepcijos tikslas, kūrimo veiksniai, veikimo principai, vizija, vertybės, turinys (Koncepcijos sąsajų schema pateikta priede).

2. Dėl laiko keliamų iššūkių Lietuvoje buvo pakeistas Švietimo įstatymo 23 straipsnis, kuriuo siekiama stiprinti pedagoginių darbuotojų kompetencijas socialinių ir emocinių gebėjimų ugdymo srityje bei patvirtinti nauji dokumentai: „Geros mokyklos koncepcija“ (2015), „Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įšivertinimo metodika“ (2016), „Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas“ (2015), „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“ (2014), kuriuose įtvirtintas siekis plėtoti asmenybės brandą.

3. Koncepcija parengta atsižvelgiant į darbo grupės, sudarytos Šiaulių miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2016 m. balandžio 12 d. įsakymu Nr. A-464, siūlymus dėl Šiaulių miesto vaiko asmenybės ūgties plėtotės.

4. Koncepcijos paskirtis – būti orientyru ugdant vaiko asmenybę ir siekiant nuolatinės jos ūgties nuo vaiko gimimo iki pilnametystės. Koncepcija skirta vaiko šeimai (tėvams, globėjams), ikimokyklinio ugdymo įstaigoms, visų tipų mokykloms, kurių pagrindinė veikla yra formalusis arba neformalusis švietimas, laisviesiems mokytojams ir kitiems švietimo teikėjams (įmonėms, įstaigoms, organizacijoms).

5. Koncepcijoje vartojamos sąvokos:

Interesų reiškėjai – tai visi asmenys, kurie yra suinteresuoti Šiaulių miesto vaikais (pvz., tėvai/globėjai, vaikai, pedagogai, mokyklų vadovai, politikai, plačioji visuomenė, kontrolės tarnybos, visuomenės informavimo priemonės, socialiniai partneriai ir kt.).

Vaiko asmenybės ūgtis – tai dialogo kultūroje (pagarba, unikalumas, iniciatyvumas, tarnystė) besiformuojantys brandžios ir sėkmingos vaiko asmenybės ūgties procesai.

Brandi ir sėkminga vaiko asmenybė – tai doras, ambicingas ir besimokantis visą gyvenimą pilietis, suvokiantis savo asmenybės unikalumą, gebantis kelti pagrįstus tikslus ir kryptingai jų siekti, besirūpinantis aplinkos gerove ir suprantantis, kad priklausome vieni nuo kitų bei supančio pasaulio, laimingas.

Atsakomybė ir atskaitomybė – tai nuoseklus duomenų apie jau įvykdytą veiklą kaupimas, analizė ir vertinimas, suinteresuotų šalių informavimas, siekiant užtikrinti nuolatinį veiklos tobulinimą. Vaikas nėra klientas, vartotojas ar paslaugos gavėjas. Jis yra edukacinio proceso dalininkas, atsakingas už savo mokymąsi/tobulėjimą.

II SKYRIUS SITUACIJOS ANALIZĖ

6. Europos Sąjungos politiniuose dokumentuose įtvirtinti susitarimai, jog itin svarbūs bendrieji gebėjimai, įgyti tiek formaliuoju, tiek neformaliuoju būdu (Nauji Europos bendradarbiavimo švietimo ir mokymo srityje prioritetai, 2015; Švietimo persvarstymas. Investavimas į gebėjimus siekiant geresnių socialinių ir ekonominių rezultatų, 2012; Ekonomikos atsigavimas kuriant darbo vietas, 2012; Dėl kompetencijų, kuriomis prisidedama prie mokymosi visą gyvenimą ir iniciatyvos, 2010).

7. Valstybinėje 2013–2022 švietimo strategijoje akcentuojama, jog „iki šiol nepavyksta ugdymo proceso pakreipti, socialinių partnerių ir bendruomenių suburti esminėms kompetencijoms ugdyti“. Šios koncepcijos idėja orientuota į visų interesų reiškėjų grupių sutelktumą dėl vaiko asmenybės ūgties.

8. Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2011) numatytas vienas iš strateginių tikslų - „išugdyti kiekvienam asmeniui vertybines orientacijas, leidžiančias tapti doru, siekiančiu žinių, savarankišku, atsakingu, patriotiškai nusiteikusi žmogumi, išlavinti dabartiniam gyvenimui svarbius jo komunikacinius gebėjimus, padėti įsisavinti žinių visuomenei būdingą informacinę kultūrą, užtikrinant valstybinės kalbos, užsienio kalbų ir gimtosios kalbos mokėjimą, informacinį raštingumą, taip pat šiuolaikinę socialinę kompetenciją ir gebėjimus savarankiškai kurti savo gyvenimą ir sveikai gyventi“. Šios koncepcijos vizija – atliepti tiesiogiai švietimo įstatyme numatytus rezultatus.

9. Koncepcija sudaro prielaidas Valstybės pažangos „Lietuva 2030“ strategijai įgyvendinti: kurti veiklią (*savarankišką, savimi pasitikinčią, iniciatyvią, kūrybingą*), solidarią (*susitelkusią, save gerbiančią, jaučiančią atsakomybę*) ir besimokančią (*modernią ir dinamišką, pasirengusią ateities iššūkiams, gebančią veikti nuolat kintančiame pasaulyje*) visuomenę.

10. Naujausi tyrimai akcentuoja, jog pasitikėjimas savimi, atsparumas nesėkmėms ir kritikai, gebėjimas reikšti jausmus, gebėjimas paprašyti paslaugos, nenuolaidumas, galėjimas pareikalauti, nesijautimas kaltu, efektyvus socialinių situacijų valdymas ir kitos socioemocinės sritys daro poveikį sėkmingam tolesniam vaiko asmeniniam gyvenimui (Skills for Social Progress, 2015; Azam, Hanif, 2011; Merrell, Felver-Gant, Tom, 2011; Myrick, Martorell, 2011; Sorlie, Hagen, 2008; Spence, 2003; Craig-Unkefer, Kaiser, 2002).

11. Šios koncepcijos vizija tiesiogiai atliepia Šiaulių miesto 2015–2024 metų strateginio plėtros plano 1-ojo prioriteto „Atviras – aktyvi, kūrybinga ir atsakinga bendruomenė“ strateginį tikslą „plėtoti inovatyvią švietimo ir kultūros sistemą, ugdančią aktyvią ir kūrybingą asmenybę“.

12. Šiaulių miesto savivaldybei 2012–2014 m. dalyvaujant nacionaliniame projekte „Lyderių laikas 2“ sukurtas ir penkiose miesto bendrojo ugdymo mokyklose (Didždvario, „Saulėtekio“ gimnazijose, Medelyno ir Salduvės progimnazijose, Normundo Valterio jaunimo mokykloje) išbandytas Mokinių socialinių kompetencijų ugdymo sistemos modelis (toliau - SKU), orientuotas į nuoseklų mokinių socialinės ir lyderystės kompetencijų ugdymą, profesinį veiklinimą, kūrybiškumo, altruizmo ir savanorystės skatinimą. SKU modelis unikalus tuo, kad minėtoms mokinių kompetencijoms ugdyti telkiamos ne tik švietimo įstaigų bendruomenės, bet ir savivaldybės lygmeniu yra suburtas socialinių partnerių tinklas, vienijantis tiesiogiai su ugdymo procesu nesusijusias įvairias įmones ir organizacijas (kultūros, sveikatos, verslo, sporto, teisėsaugos, krašto apsaugos ir kt.).

13. Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokiniai, dalyvaujantys SKU modelio veiklose, palankiai jas vertina, išskirdami galimybę pažinti save ir kitus, stiprinti pasitikėjimą savimi ir kitais, mokytis bendrauti ir bendradarbiauti, ugdytis toleranciją, atsakomybę, įgyti savarankiškam gyvenimui reikalingų socialinių, lyderystės įgūdžių, aktyviai veikti ir dalyvauti savanoriškoje veikloje, plėtoti kūrybiškumą, planuoti savo profesinę karjerą.

14. Šioje koncepcijoje vaiko asmenybės ūgties vizija, principai, vertybės ir asmenybės ūgtį nusakančios kompetencijų grupės yra apibrėžtos darbo grupės narių ir šių interesų grupių atstovų (Šiaulių miesto bendrojo ugdymo mokyklų mokinių ir jų tėvų (globėjų), mokytojų, ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir įvairių tipų mokyklų vadovų) bendru sutarimu.

III SKYRIUS

VAIKO ASMENYBĖS ŪGTIES KONCEPCIJOS KŪRIMO VEIKSNIAI

15. **Moralinis veiksnys** yra susijęs su vertybėmis ir kultūra. Skatinama/palaikoma/kuriama dialogo kultūra su interesų reiškėjais vardan vaikų dabarties ir ateities.

16. **Kaitos veiksnys** yra susijęs su nuolatinėmis pastangomis vystyti ir tobulinti švietimo paslaugas, nes dėl nuolat kintančių visuomenės procesų švietimo pasiūla turi atitikti poreikį (keičiasi požiūris į socializaciją, integraciją bei asmenybės brandos ugdymą(si).

17. **Profesionalumo veiksnys** yra susijęs su Šiaulių miesto bendruomenės kaip profesionalų veikla, kuriems rūpi vaikų ugdymas(is), kurie jaučia už tai atsakomybę.

18. **Atskaitomybės veiksnys** yra susijęs su interesų reiškėjais. Šiaulių miesto ugdymo įstaigos turi vykdyti keliamus strateginius reikalavimus ir įrodyti, kad vykdoma veikla juos atitinka.

IV SKYRIUS VAIKO ASMENYBĖS ŪGTIES TIKSLAS IR PRINCIPAI

19. Vaiko asmenybės ūgties tikslas – brandi ir sėkminga vaiko asmenybė.

20. Siekiant brandžios ir sėkmingos vaiko asmenybės ūgties laikomasi šių principų:

20.1. pasirinkimo – sudaromos galimybės laisvai pasirinkti veiklos kryptį, būdus, priemones ir tobulėti;

20.2. atsakomybės – sąmoningas noras laisvai pasirinkus prisiimti atsakomybę už savo ar kitų veikimo ar neveikimo pasekmes;

20.3. pasitikėjimo – pozityvus ir realistiškas savęs bei kitų vertinimas; tai atvirumas sau ir kitiems; drąsa veikti ir klysti; poreikis reflektuoti ir įsivertinti savo veiklą (tavimi pasitikės tuomet, kai tu pasitikėsi savimi ir kitais);

20.4. sistemingumo – planingas, nuoseklus ir darnus pažangos siekimas, grįstas tvarių ryšių kūrimu ir palaikymu tarp visų vaiko asmenybės ūgties procese sąveikaujančių dalyvių;

20.5. augimo – nuolatinis, vertybėmis grįstas kaitos procesas plečiant asmens galimybių ribas;

20.6. bendradarbiavimo – vaiko asmenybės ūgties proceso dalyvių sąveika dalinantis resursais, patirtimi, įsipareigojimais, atsakomybe ir pan.

V SKYRIUS VAIKO ASMENYBĖS ŪGTIES VIZIJA, PAGRINDINĖS VERTYBĖS

21. Vaiko asmenybės ūgties vizija – brandus ir sėkmingas šiaulietis.

22. Brandžios ir sėkmingos vaiko asmenybės ūgties siekiama remiantis šiomis pagrindinėmis vertybėmis:

22.1. pagarba – savęs ir kito pripažinimas;

22.2. unikalumas – kiekviena asmenybė yra išskirtinė, individuali, nepalyginama;

22.3. iniciatyvumas – savo iniciatyva pasirinkta ir plėtojama veikla siekiant rezultato savarankiškai ir/ar įtraukiant kitus;

22.4. tarnystė – savanoriška veikla, skirta kitiems/bendruomenei, nesitikint atlygio.

VI SKYRIUS VAIKO ASMENYBĖS ŪGTIES KOMPETENCIJŲ GRUPĖS

24. Vaiko asmenybės ūgtį apibūdina pagrindinės vertybės (pagarba, unikalumas, iniciatyvumas, tarnystė), žinios ir gebėjimai.

25. Vaiko asmenybės ūgties pagrindinės kompetencijų grupės yra šios:

25.1. savivoka (savęs pažinimas ir savigarba, emocijų kontrolė, atkaklumas, atsparumas stresui ir kt.);

25.2. socialumas (empatija, bendravimas, bendradarbiavimas, konfliktų sprendimas ir kt.);

25.3. gyvenimo planavimas (savivaldus mokymasis, atsisakymo įgūdžiai, atkaklumas, atsparumas stresui, ambicingumas ir kt.).

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. koncepcija turėtų būti naudojama kaip konceptualus pagrindas ir orientyras siekiant nuolatinės vaiko asmenybės ugties.

27. Atsižvelgiant į koncepcijos nuostatas bus sukurtas Šiaulių miesto vaiko asmenybės ugties modelio įgyvendinimo tvarkos aprašas.

VAIKO ASMENYBĖS ŪGTIES KONCEPCIJOS SAŠAJŲ SCHEMA